

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.н. арх. Александър Д. Слаев,
Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“,

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „професор“
по професионално направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия

В конкурса за главен професор, обявен в Държавен вестник, бр. 91/ 02.11.2021 г. и на сайта на УАСГ за нуждите на катедра „История и теория на архитектурата“ към Архитектурен факултет, като кандидат участва доц. д-р арх. Йорданка Кандулкова.

1. Кратки биографични данни

Доц. д-р арх. Йорданка Кандулкова е завършила Архитектура (Магистър архитект) през 1980 във ВИАС, София. В последствие е придобила Ръководни и практически умения в опазването на недвижимото културно наследство в Поатие, Франция. Оз 2006 е започнала докторантура по научна специалност „Опазване, реставрация и адаптация на паметниците на архитектурата“ и в края на 2007 е защитила през ОНС „Доктор“. От 2009 е доцент по същата специалност в катедра „История и теория на архитектурата“ към Архитектурен факултет на УАСГ. Автор е на повече от проекта за урбанистични планове за опазване на КИН и устройство на исторически територии, проекти за консервация, реставрация и адаптация на архитектурни и археологически паметници, както и инвестиционни проекти на сгради.

2. Общо описание на представените материали

Кандидатът доц. д-р арх. Йорданка Кандулкова участва в конкурса с:

- Монография – хабилитационен труд – 1 брой;
- Публикации в издания с научно рецензиране и редактирани колективни томове – 12 броя;
- Публикации в популярни печатни издания, електронни издания и електронни сайтове за наука, култура, архитектура и урбанизъм - 3 броя;
- Доклади – 5 броя;
- Монография на база на дисертационния труд за присъждане на ОНС „Доктор“ – 1 брой;
- Интервюта – 5 броя;
- Реализирани авторски проекти в областта на архитектурата и дизайна – 5 броя.

3. Отражение на научните публикации на кандидата в литературата (известни цитирания)

Представен е списък с 59 цитирания.

4. Обща характеристика на дейността на кандидата

4.1. Учебно-педагогическа дейност

От 1999 г. арх. Йорданка Кандулкова е водещ преподавател на курса по "Реставрация на архитектурните паметници за специалност "Архитектура", Архитектурен факултет; УАСГ.

От 2005 г. е водещ преподавател на курс по "Културно наследство" – специалност "Урбанизъм". От 2010 г. преподава „Опазване и експониране на исторически селища“.

Доц. д-р арх. Йорданка Кандулкова е водещ преподавател по дисциплините „Теория и история на реставрацията“ от 2014 г., както и водещ преподавател по „Опазване на архитектурното наследство“ от 2016 г. През 2019-2020 е била също и водещ преподавател по „Управление на исторически и културни ценности“ - специалност "Управление на проекти в строителството", Строителен факултет.

4.2. Научноизследователска и научно-приложна дейност

Научноизследователската и научно-приложна дейност на доц. д-р арх. Йорданка Кандулкова в конкурса е представена от хабилитационния труд, монографията „Оригиналът в архитектурния паметник“, петнадесетте публикации в издания с научно рецензиране, в редактирани колективни томове и в популярни печатни издания, електронни издания и електронни сайтове за наука, култура, архитектура и урбанизъм, както и петте представени проекта за урбанистични планове за опазване на КИИ и устройство на исторически територии, проекти за консервация, реставрация и адаптация на архитектурни и археологически паметници и инвестиционни проекти на сгради.

Монографията „Оригиналът в архитектурния паметник“, издадена през 2002 г., е в обем от 202 страници. Обект на изследването е оригинала в архитектурните паметници на културата. Съответно, основният изследователски проблем е как оригиналът в архитектурните паметници може да бъде идентифициран и опазен. Сложността на проблема произтича от факта, че архитектурните паметници на културата най-често са резултат от наслаждане на различни архитектурни инициативи и въздействия, всяко от които носи оригинален характер. Като се позовава на изследванията на Милке и Мушанов през различни периоди, доц. Кандулкова определя *оригинала* като „интегрална величина, достигнала до нас, акумулирайки различните състояния на паметника от момента на неговото създаване до ден днешен, чиито характеристики са функция на епохата, в която е създаден; на епохите, през които е просъществувал – променян или съхраняван, и на съвременната оценка за измеренията на културната му същност и значимост.“ Или също и като „архитектурната следа такава, каквато е достигнала до нас и представлява за нас културна ценност преди и извън нашата намеса в нея.“ В монографията последователно са изследвани основните характеристики на *оригинала*: преди всичко *автентичността* и, на тази база, останалите характеристики и аспекти на оригинала в архитектурните паметници на културата. Анализирани са основните форми на намеса: консервация, реставрация и адаптация, както и в по-детайлизиран план (по Б. Филдън, 2003) „(1) предотвратяване на увреждане (индиректна консервация); (2) запазване на съществуващото състояние; (3) консолидиране на тъканта (директна консервация); 4) реставрация; (5) рехабилитация; (6) репродукция; (7) реконструкция. Направен е обстоен преглед на еволюцията на идеите за консервиране, реставриране и адаптиране на архитектурните паметници на културата от края на 18-ти/началото на 19-ти век до днес, следвайки историческото развитие на формите и принципите на намеса. В последните части на монографията е предложен ценностен подход за опазване на оригинала въз основа на критериална система и са разработени основните принципи на тази намеса.

4.3. Приноси

Рецензентът на „Оригиналът в архитектурния паметник“ – проф. Тодор Кръстев – е идентифицирал пет съществени приноса на монографията:

- Отлично систематизиране и дефиниране на базисните понятия, свързани с целите на труда, а именно: „паметник на културата / културна ценност“; „автентичност“; „аспекти на оригинала“; „съвременни намеси в паметниците“ (консервация, реставрация, адаптация). Обосновано реабилитиране на понятието „паметник“, игнорирано в Закона за културно наследство от 2009, с трайни негативни последици върху самата консервационна политика.

- Изследване на историческата еволюция на идеите за опазване и нейното съответствие в местните консервационни практики. Ясно идентифициране на опитите да се възродят отдавна отречени романтични методи за намеси, некоректно лансирани в наше време като обичайна европейска практика.

- Усъвършенстване на критериалната система за идентификация и оценка на културната значимост на паметниците, което има ключово значение за постигането на неговите цели. Обосновано усъвършенстване на съществуващата критериална система в духа на съвременните представи за оригинала и неговата автентичност.

- Разработване на съвременен подход към намесата в оригинала, което е ценен приложен принос, адресиран към днешната и бъдещата консервационна практика. Насочване на вниманието обратимостта на намесата; нейното сигниране; толерантността на намесата към оригинала; фактологичната коректност в интерпретацията на паметника.

- Идентифициране и насочване вниманието към съвременни проблеми с полемичен характер, с което трудът прави ценен принос в актуалния експертен дебат.

Други важни приноси на изследванията и публикациите на доц. д-р арх. Йорданка Кандулкова са:

- задълбочено изясняване на проблема за *автентичността* в разнообразни, многофакторни измерения и комплексни аспекти.

- обогатяване на съществуващите познания за историята на опазването на архитектурното наследство въз основа на анализ на формите на намеса – консервиране, реставриране и адаптиране на архитектурните паметници на културата.

- изясняване на основните понятия, с които боравят специалистите в областта на опазване на архитектурното наследство в контекста на актуалните проблеми, пред които е изправено българското общество.

- изследване на генезиса на дейността по опазване на културното наследство в международния и, най-вече, европейския опит.

5. Оценка на личния принос на кандидата

Личният принос на кандидата следва да бъде оценен позитивно и високо въз основа, първо, на актуалността на проблемите, проучвани от доц. д-р арх. Йорданка Кандулкова, в контекста на процесите, свързани с архитектурното наследство у нас през последните десетилетия и, второ, предвид научно-обоснованите и професионално защитени предимства на предложения ценностен подход за опазване на оригинала въз основа на критериална система и дефинираните основни принципи за архитектурна намеса.

Като най-важни научноизследователски приноси на доц. д-р арх. Йорданка Кандулкова следва да бъдат посочени:

- Логически последователното и задълбочено изследване на историческата еволюция на идеите, принципите и формите за опазване на архитектурното наследство и развитието на консервационни практики в съответствие с характера на архитектурните паметници и установения опит.

- Анализ на международните доктрини за консервация, реставрация и адаптация на база на тяхната научна последователност с оглед опазване на непреходната културно-историческа стойност на архитектурното наследство. Ползите от подобен анализ имат характер на „класическа“ форма научен принос, при който авторът надгражда върху достиженията на предходните изследвания. В случая особено важен факт е, че резултатът попълва празнини в подходите в консервационната и реставрационна практика у нас през последните десетилетия.

Научно-приложни приноси:

- Последователно и научно-обосновано прилагане на съвременни подходи за намесата в оригинала.

- Разработване на съвременни принципи към намесата в оригинала, отговарящи на необходимостта от спешно усъвършенстване на консервационните и реставрационни практики, предвид острият проблеми на опазването на архитектурното наследство у нас. Разработването на подход, базиран на тези принципи и на предложената на критериална система, е най-същественният научно-приложен принос на научната дейност на доц. д-р арх. Йорданка Кандулкова.

6. Критични бележки

Нямам критични бележки.

8. Заключение:

Предвид гореизложеното, смятам, че разгледаната в тази рецензия кандидатурата изцяло съответства на изискванията на ЗРАСРБ, ПП на ЗРАСРБ и ПП ЗРАС в УАСГ, и предлагам доц. д-р арх. Йорданка Кандулкова да бъде избрана за „професор“ по професионално направление 5.7 Архитектура, строителство и геодезия“ за нуждите на катедра „История и теория на архитектурата“ към Архитектурен факултет на УАСГ

5.02.2022 г.

Член на журито:

Проф. д.н. арх. Александър Д. Слаев